

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მე-2 წინადადების ჰარმონიზაციისათვის

თამარ ხუბულური

სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის ასისტენტი,
დოქტორანტი

<https://orcid.org/0009-0009-8255-7454>

I. შესავალი

კლიენტის საადვოკატო მომსახურება ემყარება ადვოკატის მიმართ ნდობას, რომელიც იქმნება კლიენტის სრული ინფორმირებით, მათ შორის, ადვოკატის მომსახურების საზღაურის ოდენობისა და გამოთვლის შესახებ.¹ კლიენტთან საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების დადებისას ადვოკატი ეყრდნობა არა მხოლოდ სამოქალაქო სამართალს, არამედ ითვალისწინებს ადვოკატის პროფესიულ ვალდებულებებსაც.² სახელშეკრულებო თავისუფლება მოიცავს ადვოკატის მიერ კლიენტისთვის ისეთი პირობების შეთავაზებას, რომელიც შესაბამისობაშია პროფესიული ქცევის სტანდარტებთან.³

¹ Lester B., Cunningham L. A., Nonrefundable Retainers: Impermissible under Fiduciary, Statutory and Contract Law, *Fordham Law Review*, Vol. 57, No. 2, 1988, 153-154.

² Long A. B., Attorney-Client Fee Agreements That Offend Public Policy, *South Carolina Law Review*, Vol. 61, No. 2, 2009, 287.

³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2016 წლის 21 ნოემბრის გადაწყვეტილება Nდს-შ/17-16; სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2019 წლის 24 აპრილის გადაწყვეტილება N039/18.

ეთიკურ წესებთან შესაბამისობისთვის ადვოკატი ითვალისწინებს შემდეგ საკითხებს: საზღაურის განსაზღვრა, კლიენტის წინასწარი ინფორმირება საზღაურის ოდენობასა და გამოთვლის წესზე, კლიენტთან შეთანხმება და საზღაურის გამოუმუშავება.⁴

„ადვოკატთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღების დღიდან მიმდინარეობს პროფესიული ეთიკის სტანდარტების ფორმირება, რაც აისახა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიღებასა და შემდეგ ადვოკატთა პროფესიული ქცევის პრინციპების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით ცვლილება-დამატებაში.⁵ 2012 წლის დამატების შესაბამისად, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში დაზუსტდა ადვოკატის უფლება, რომელიც საშუალებას აძლევს მას, მომსახურების შეწყვეტისას გამოიანგარიშოს კლიენტის მიერ გადაცემული თანხიდან ურთიერთობის შეწყვეტამდე შესრულებული მომსახურებისათვის მისაღები გასამრჯელო, განუული ხარჯი და ვალდებული დარჩენილი თანხა დაუბრუნოს კლიენტს.⁶ 2015 წლიდან საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიამ განავითარა პრაქტიკა მოცემულ საკითხზე. ეთიკის კომისიამ მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მეორე წინადადება განმარტა, როგორც ადვოკატის ვალდებულება და მისი შინაარსი გაავრცელა გასამრჯელოს სახით მიღებულ ფულად სახსრებზე – გამოუმუშავებელ თანხაზე, ამან კი, თავის მხრივ, ხელი შეუწყო ეთიკის კომისიაში ფინანსურ საკითხებზე დავების ზრდას და 2020-2024 წლებში კლიენტი საჩივრის ავტორების 30%-მა მიმართა კომისიას ადვოკატის მიერ გამოუმუ-

⁴ Cameron D. C., *Attorney Fees Five Keys to Ethical Compliance*, GPSolo, Vol. 27, No. 7, 2010, 27.

⁵ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში ცვლილება-დამატებების შემუშავებისთვის 2011 წელს შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი, ხოლო 2012 წლის 8 დეკემბრის ადვოკატთა საერთო კრების გადაწყვეტილებით კოდექსში შევიდა ცვლილება-დამატებები.

⁶ საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილი.

შავებელი ჰონორარის დაუბრუნებლობის გამო დისციპლინური გადაცდომის დადგენისთვის.⁷

ნაშრომში ყურადღება გამახვილდება ადვოკატის უფლებაზე – კლიენტისთვის გადასაცემი თანხიდან საადვოკატო მომსახურების შეწყვეტისას გამოქვითოს ურთიერთობის შეწყვეტამდე განხორციელებული მომსახურებისთვის მისაღები გასამრჯელო და განუული ხარჯი, ასევე ამ უფლების შინაარსსა და განმარტების ფარგლებზე, მოკლედ მიმოიხილება ეთიკის კომისიის მიერ გამოთქმული მოსაზრებები, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის პრაქტიკა და ნორმის განჭვრეტადობის ხარისხი.

კვლევის მიზანია ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის (შემდეგში აპეკ-ი) მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მეორე წინადადების ანალიზის საფუძველზე შემუშავდეს რეკომენდაციები ადვოკატის ზემოაღნიშნული უფლების მართებული პრაქტიკული გამოყენებისა და შესაბამისი სტანდარტის ფორმულირების სიღრმისეული კვლევის საჭიროების თაობაზე, შემდეგში გაუმჯობესების მიზნით.

II. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის ნორმის ფორმულირება და შინაარსი

1. ურთიერთობის შეწყვეტამდე განხორციელებული მომსახურებისთვის მისაღები გასამრჯელოს გამოქვითვა – უფლებიდან ვალდებულებამდე

აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილი აწესრიგებს ადვოკატის უფლებებსა და ვალდებულებებს საადვოკატო მომსახურების შეწყვეტისას, კერძოდ, მის თანახმად, „კლიენტის ინტერესების დაცვის შეწყვეტისას ადვოკატმა კლიენტს უნდა დაუბრუნოს ყველა დოკუმენტი, ფულადი სახსრები ან სხვა ქონება, რომელიც კლიენტმა ადვოკატს

⁷ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2024 წლის 27 მარტის N044/24 წერილი.

გადასცა, ან მიანდო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელებისას, ან წარმოების პროცესში. კლიენტისთვის გადასაცემი თანხიდან ადვოკატს უფლება აქვს, გამოქვითოს ურთიერთობის შეწყვეტამდე განხორციელებული მომსახურებისთვის მისაღები გასამრჯელო და განუელი ხარჯი“. განსახილველი ნორმა ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში შევიდა დამატების სახით 2012 წლის 8 დეკემბრის საერთო კრებაზე და მიზნად ისახავდა კლიენტთან მომსახურების შეწყვეტისას ადვოკატთა უფლების დაცვას – მიიღოს კუთვნილი გასამრჯელო (ჰონორარი) ან აინაზღაუროს განუელი ხარჯი.⁸

ნორმის ობიექტური შინაარსის დასადგენად, გრამატიკული განმარტებით, ადვოკატი უფლებით (გამოქვითოს ურთიერთობის შეწყვეტამდე განხორციელებული მომსახურებისთვის მისაღები გასამრჯელო (ჰონორარი) და განუელი ხარჯი) სარგებლობს მაშინ, როდესაც წყდება კლიენტის მომსახურება შეთანხმების საგნის ამონურვამდე და ადვოკატს კლიენტისათვის გადასაცემი აქვს თანხა. თუმცა სიტყვასიტყვითი განმარტებით არ დგინდება, რა ტიპის ფულადი სახსრები მოიაზრება „გადასაცემ თანხაში“ და ნორმის ამ ფორმით ჩამოყალიბება ემსახურება ადვოკატის უფლების დაცვას, თუ გულისხმობს მის უპირობოდ დავალდებულებას ურთიერთობის შეწყვეტისას გამოიანგარიშოს, მათ შორის, ჰონორარის დანიშნულებით მიღებული ავანსიდან მისაღები გასამრჯელო და განუელი ხარჯი და დარჩენილი თანხა დაუბრუნოს კლიენტს.

მიზნობრივი და სისტემური განმარტებით „გადასაცემი თანხა“ განსახილველია მუხლის პირველ წინადადებასთან ერთად, რომელიც განსაზღვრავს ადვოკატის ვალდებულებას, მომსახურების შეწყვეტისას დაუბრუნოს კლიენტს ფულადი სახსრები ან სხვა ქონება, რომელიც ადვოკატს კლიენტმა გადასცა ან მიანდო.

⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის სამუშაო ჯგუფის სხდომის N2 ოქმი და კოდექსის ცვლილებათა პროექტი.

ადვოკატი კლიენტის საქმისწარმოების ფარგლებში სხვადასხვა დანიშნულებით იღებს ფულად სახსრებს: საქმისწარმოების ხარჯებისთვის,⁹ მინდობილ ქონებას კლიენტისგან ან მესამე პირებისგან კლიენტის მიმართ არსებული ვალდებულების გამო,¹⁰ ავანსს ან ჰონორარს მომსახურების შესრულებისთვის.¹¹

2. კლიენტისგან მიღებული ფულადი სახსრები

V. ავანსი (ჰონორარი)

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის სტანდარტები ცალ-ცალკე აწესრიგებს კლიენტის ფულად სახსრებს:¹² ჰონორართან დაკავშირებით დადგენილია კლიენტის წინასწარ ინფორმირების ვალდებულება ოდენობასა და გამოთვლის წესზე;¹³ საქმისწარმოების სავარაუდო ხარჯების თაობაზე კლიენტის წინასწარ ინფორმირების ვალდებულება აქვთ ადვოკატებს;¹⁴ ასევე განსხვავებულ წესებს ადგენს ადვოკატის მიერ კლიენტისაგან მიღებული თანხების განთავსებასა და მართვასთან დაკავშირებით (რაც განპირობებულია მიღებული თანხის დანიშნულებით).¹⁵ აღნიშნული წესები ეხება კლიენტისაგან მიღებული თანხების ცალკე ანგარიშზე განთავსე-

⁹ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2020 წლის 6 თებერვლის გადაწყვეტილება N109/18.

¹⁰ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2011 წლის 21 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N054/11.

¹¹ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2019 წლის 10 იანვრის გადაწყვეტილება N011/18.

¹² იხ., საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-6, მე-8, მე-12, მე-13 და მე-15 ნაწილები, Charter of Core Principles of the European Legal Profession, 2021, Arts. 3.4, 3.8; ABA Model Rules of Professional Conduct, 2021, Art. 1.5.

¹³ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2023 წლის 17 მაისის გადაწყვეტილება N106/22.

¹⁴ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2011 წლის 27 აგვისტოს გადაწყვეტილება N034/11.

¹⁵ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2012 წლის 2 ივლისის გადაწყვეტილება N003/12.

ბას, კეთილსინდისიერად მართვას და ხარჯთაღრიცხვის წარმოებას.¹⁶ ადვოკატის ფიდუციური ვალდებულებები ოთხ მთავარ ნაწილად შეიძლება დაიყოს: 1. კლიენტის ფულადი სახსრების ცალკე, ნომინალურ ანგარიშზე განთავსება; 2. კლიენტის ინფორმირებად მისი ფულადი სახსრებისა თუ ქონების მიღებისას; 3. გაუხარჯავი ფულადი სახსრებისა თუ ქონების კლიენტისათვის დაბრუნება; 4. გახარჯული ფულადი სახსრებისა თუ ქონების შესახებ კლიენტისთვის ანგარიშგების წარდგენა.¹⁷

ეთიკის კომისიის პრაქტიკით, მინდობილი ქონება ფართოდ განიშარტება და მოიაზრებს როგორც კლიენტისგან, ასევე კლიენტისათვის გადასაცემად მესამე პირის მიერ ადვოკატისთვის წარმომადგენლობის პროცესში გადაცემულ ქონებას მის მიმართ არსებული ნდობიდან გამომდინარე.¹⁸ შესაბამისად, ამ ქონებაზეც ვრცელდება ადვოკატის მიმართ პროფესიული ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული კეთილსინდისიერად მართვის ფიდუციური ვალდებულება. ასევე, ეთიკის კომისიის პრაქტიკით განმარტებულია კეთილსინდისიერების არსი მინდობილი ქონების მართვისას, რაც გულისხმობს ქონების გონივრულად მართვასა და ქონების მართვის ფორმის შეთანხმებას კლიენტთან.¹⁹

ხარჯთაღრიცხვის წარმოების ვალდებულებაზე იმსჯელა საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ და განმარტა, რომ „საქმისწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე კლიენტისათვის ხელმისაწვდომი უნდა

¹⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2015 წლის 28 იანვრის გადაწყვეტილება Nდს-შ/5-14; სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2016 წლის 25 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N007/16; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2017 წლის 31 მარტის გადაწყვეტილება Nდს-შ/1-17.

¹⁷ DiPippa, J. M. A., *Lawyers, Clients, and Money*, University of Arkansas at Little Rock Law Journal, Vol. 18, No. 1, 1995, 96.

¹⁸ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2011 წლის 21 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N054/11.

¹⁹ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2018 წლის 12 სექტემბრის გადაწყვეტილება N096/18.

იყოს ფინანსურ საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაცია. ადვოკატის მიერ „სრული და ზუსტი“ ჩანაწერის წარმოების ვალდებულება გულისხმობს ადვოკატის მიერ კლიენტის საქმეზე ფინანსურ დანახარჯებთან დაკავშირებული ინფორმაციის შემცველი ნებისმიერი დოკუმენტის წარმოებას²⁰.

ევროპული იურიდიული პროფესიის ძირითადი პრინციპები ჰონორარს, როგორც ადვოკატის შრომის საფასურს, აწესრიგებს ცალკე საკითხად, ხოლო კლიენტისაგან მიღებულ სხვა ტიპის ფულად სახსრებს აერთიანებს საერთო სახელწოდების ქვეშ „კლიენტის ფონდები“²¹ (მსგავსადვე განსაზღვრავს აშშ-ის ქცევის მოდალური კოდექსი²²). საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი კლიენტის ფულად სახსრებში მოიაზრებს კლიენტის ფონდებს და ცალკე მუხლით აწესრიგებს ადვოკატის სარგოსთან არსებულ ეთიკურ სტანდარტს, შესაბამისად, ზემოაღნიშნული წესები (კლიენტის ფულადი სახსრების ცალკე ანგარიშზე განთავსების, მიზნობრივი გამოყენების, კეთილსინდისიერად მართვისა და კლიენტისათვის დაბრუნების შესახებ) ეხება კლიენტის ისეთ ფულად სახსრებს, რომლებიც ადვოკატის მართვაში აღმოჩენის შემთხვევაშიც რჩება კლიენტის საკუთრებად და დაცულია აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილით მომსახურების შეწყვეტისას, რადგან უნდა დაუბრუნდეს კლიენტს და არ არის გამიზნული, გარდაიქმნას ადვოკატის ფულად სახსრებად, ჰონორარისაგან განსხვავებით.

ადვოკატის მომსახურების საზღაური არ ექვემდებარება იმ წესებს, რომლებიც კლიენტის სხვა ტიპის ფულადი სახსრებისთვის (ხარჯებისთვის ან მინდობილი ქონებისთვის) არის დადგენილი –

²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2015 წლის 28 იანვრის გადაწყვეტილება Nდს-მ/5-14.

²¹ Charter of Core Principles of the European Legal Profession, 2021, Art. 3.8.

²² Soule G. D., Attorney Misappropriation of Clients' Funds: A Study in Professional Responsibility, University of Michigan Journal of Law Reform, Vol. 10, No. 3, 1978, 415; The ABA Model Rules of Professional Conduct, Rule 1.15 (a).

ცალკე საბანკო ანგარიშზე განთავსება, ფინანსური ანგარიშგების წარმოება და კლიენტისთვის მოთხოვნისთანავე ან ურთიერთობის შეწყვეტისას დაყოვნების გარეშე გადაცემა. განსახილველი მუხლის მე-15 ნაწილის პირველი წინადადება ორიენტირებულია კლიენტის უფლების დაცვაზე და ადგენს ადვოკატის ვალდებულებას, ხოლო მეორე წინადადების მიზნობრივი განმარტებით, ნორმის ფორმულირება იცავს ადვოკატის ინტერესს. ნორმის სიტყვასიტყვითი განმარტებით გაურკვეველია, დისციპლინური წარმოების ფარგლებში მისი იდენტური შინაარსით მოქმედებისა და ეთიკის კომისიის მიერ ნორმის შინაარსის განმარტების საკითხი რამდენად თავსებადია ნორმის მიზანთან.

ნორმის ფორმულირებით არ დგინდება, კლიენტისათვის გადასაცემი ფულადი სახსრები ან სხვა ქონება რამდენად მოიცავს გასამრჯელოს სახით წინასწარ მიღებულ ფულად სახსრებს, ვრცელდება თუ არა ნორმის მოქმედება კლიენტის ინიციატივით მომსახურების შეწყვეტისას, ადვოკატს რა ვადაში აქვს მოქმედების (თანხის გაანგარიშებისა და კლიენტისთვის დაბრუნების) ვალდებულება, როგორ გამოიანგარიშებს ადვოკატი თანხას, ვისზეა მტკიცების ტვირთი თანხის გაანგარიშებისას და რა სახის ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს ადვოკატმა კლიენტს, გაანგარიშების შედეგზე შეუთანხმებლობისას როგორ წყდება საკითხი ისე, რომ ნორმამ ეფექტიანად იმუშაოს და ადვოკატმა ეთიკურად იმოქმედოს.

III. კლიენტისათვის გამომუშავებალი ჰონორარის დაბრუნების სტანდარტი პრაქტიკაში

ეთიკის კომისიის განმარტებით, განსახილველი მუხლით დადგენილი ქცევის სტანდარტი ადვოკატს ავალდებულებს კლიენტთან ხელშეკრულების შეწყვეტისას, თუ მას მიღებული საზღაურის შესაბამისი შეთანხმებული მომსახურება არ აქვს გაწეული, თანხა, რომ-

ლის ტოლფასი მომსახურება არ გაუწევია, დაუბრუნოს კლიენტს. კომისიამ ასევე დაადგინა, რომ ადვოკატს მოცემული ვადებულება ჰქონდა როგორც საკუთარი მიზეზებით, ასევე კლიენტის ინიციატივით მომსახურების ხელშეკრულების შეწყვეტისას.²³

ეთიკის კომისიის შეფასებით, კლიენტის მიერ გარკვეული მოცულობის სამუშაოს გასაწევად გადახდილი შეთანხმებული ჰონორარი არ მიიჩნევა ადვოკატის მიერ სამართლიანად გამომუშავებულად, თუკი ადვოკატმა ვერ გასწია საადვოკატო მომსახურება იმ მოცულობითა და ფარგლებში, როგორც ამას კლიენტთან შეთანხმება ითვალისწინებდა და იმ შემთხვევაში, როდესაც ადვოკატს კლიენტისგან მიღებული აქვს შეთანხმებული საადვოკატო მომსახურების საფასური სრულად, ხოლო მან ხელშეკრულების შეწყვეტის გამო ვერ შეძლო წარმომადგენლობის დასრულება, მოქმედებს აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მეორე წინადადება – ადვოკატს უფლება აქვს მიღებული თანხიდან გამოქვითოს ურთიერთობის შეწყვეტამდე განხორციელებული მომსახურებისათვის მისაღები გასამრჯელო და განუული ხარჯი და ვალდებულია დარჩენილი თანხა დაუბრუნოს კლიენტს.²⁴

დისციპლინურ წარმოებაში გამონწვევაა გამოუმუშავებელი საზღაურის დაბრუნებული ნაწილის პროპორციულობის კომისიის მიერ შეფასების უფლებამოსილება. კომისიამ განავითარა ხედვა,

²³ ხუბულური თ., საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის ერთგვაროვანი პრაქტიკა 2018-2020 წ, თბილისი, 2020, 149.

²⁴ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2014 წლის 10 დეკემბრის გადაწყვეტილება N037/14; სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2015 წლის 22 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N096/14; სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2016 წლის 19 დეკემბრის გადაწყვეტილება N044/16; სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2018 წლის 8 მაისის გადაწყვეტილება N052/16; სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2018 წლის 25 ივნისის გადაწყვეტილება N077/16; სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2022 წლის 25 ივნისის გადაწყვეტილება N037/21.

რომლის მიხედვით, ადვოკატის მიერ ნებისმიერი თანხის, თუნდაც სიმბოლურის, დაბრუნება ფორმალურად აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილით განსაზღვრული ვალდებულების შესრულებაა, რაც აზრს აცლის თავად მუხლის შინაარსს და მისი მეშვეობით დაცულ პროფესიულ სტანდარტს. ადვოკატს შეუძლია თავად განსაზღვროს, მიღებული ჰონორარის რა ოდენობა გამოიმუშავა სამართლიანად და რა ნაწილი უნდა დაუბრუნოს კლიენტს, თუმცა აღნიშნული განგარიშება უნდა იყოს ადვოკატის მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სრული მომსახურებიდან და ანაზღაურებიდან ხელშეკრულების შეწყვეტამდე, მის მიერ შესრულებული სამუშაოს პროპორციული. მნიშვნელოვანია, რომ მუხლის დანაწესისადმი იყოს შინაარსობრივი და შეფასებითი მიდგომა ეთიკის კომისიის პრაქტიკაში. კომისიის შეფასებით, მან უნდა დაადგინოს, დაიცვა თუ არა ადვოკატმა სავარაუდო და ეკვივალენტური ანაზღაურების მიღების სტანდარტი. დაბრუნებული საზღაურის პროპორციულობის მტკიცების ტვირთი აქვს ადვოკატს, რაც გამომდინარეობს მე-8 მუხლის მე-12 და მე-15 ნაწილებით დადგენილი ქცევის სტანდარტებიდან.²⁵

აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მეორე წინადადების კონტექსტში შემონმებისას ეთიკის კომისია ადვოკატის ქცევას იკვლევს კეთილსინდისიერების ფარგლებში,²⁶ ხოლო გაანგარიშების შედეგზე შეუთანხმებლობისას დავა სასამართლოს განსახილველი ხდება.²⁷ მუხლის რეალური შინაარსის დადგენისთვის არსებითია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის, როგორც პროფესიული ეთიკის სტანდარტების შინაარსის დამდგენი ბოლო ინსტანციის, პრაქტიკა. სადისციპლინო პალატამ ნორმა გაავრცელა

²⁵ განსხვავებული აზრი სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2018 წლის 22 თებერვლის N057/17 გადაწყვეტილებაზე.

²⁶ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2018 წლის 25 ივლისის გადაწყვეტილება N101/17.

²⁷ სსიპ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის 2019 წლის 14 მაისის გადაწყვეტილება N030/18.

გასამრჯელოს სახით გადასაცემი თანხიდან თანხის ნაწილის დაბრუნებაზე, როდესაც ადვოკატს სრულად ჰქონდა მიღებული მომსახურების საზღაური, ხოლო მომსახურება კლიენტის ინიციატივით შეწყდა საქმის არაპერსპექტიულობის გამო.²⁸ პალატამ ასევე იმსჯელა სახელშეკრულებო თავისუფლების ფარგლებში ადვოკატის მიერ აპეკ-ში დადგენილი ვალდებულებების საწინააღმდეგო მონესრიგების გათვალისწინების შესაძლებლობასთან დაკავშირებით, ვინაიდან ადვოკატის პოზიციით, აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილი წინააღმდეგობაში მოდიოდა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 319-ე მუხლთან. კერძო სამართლის სუბიექტებს შეუძლიათ კანონის ფარგლებში თავისუფლად დადონ ხელშეკრულებები და განსაზღვრონ ამ ხელშეკრულებათა შინაარსი. პალატამ დაადგინა, რომ „ხელშეკრულების თავისუფლება არ ქმნის დადგენილი პროფესიული სტანდარტის უარყოფის საფუძველს... საადვოკატო მომსახურების თანხის ოდენობა მხარეთა შეთანხმების საგანია და დისციპლინური პასუხისმგებლობის სფეროს მიღმა იმყოფება, პროფესიული ქცევის სტანდარტის სფეროს შეადგენს არა გასამრჯელოს ოდენობა, არამედ ადვოკატის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულება, შეთანხმებით გათვალისწინებული საადვოკატო მომსახურების მოცულობისა და ფარგლების დაცულობა“²⁹.

სადისციპლინო პალატამ სხვა დისციპლინურ საქმეში, სადაც ასევე იმსჯელა აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მეორე წინადადებაიდან გამომდინარე, კლიენტისათვის გადასაცემი თანხიდან მისაღები გასამრჯელოს გამოქვითვის უფლებით სარგებლობის წინაპირობად განსაზღვრა ადვოკატის მიერ დადასტურება, რომ მხარეებს შორის შედგა შეთანხმება გასამრჯელოს მიღებაზე და ადვოკატს მისაღები აქვს ის. პალატის განმარტებით, აღნიშნულზე

²⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2016 წლის 21 ნოემბრის გადაწყვეტილება Nდს-შ/17-16.

²⁹ იქვე.

მტკიცების ტვირთი აკისრია ადვოკატს, თუ მის მიერ მიღებული თანხის დანიშნულება – გასამრჯელოს სახით მიღება – სადავო ხდება კლიენტის მხრიდან. უზენაესი სასამართლოს დასკვნით, ადვოკატს მიღებული ჰქონდა კლიენტის თანხა და ადვოკატი ვერ ადასტურებდა³⁰, რომ მითითებული თანხა საადვოკატო მომსახურებისთვის განკუთვნილი ჰონორარი იყო, შესაბამისად, „ადვოკატი დგება იმ იძულების წინაშე, რასაც „ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის“ შესაბამისი ნორმა ავალდებულებს – კლიენტის ინტერესების დაცვის შეწყვეტისას, ადვოკატმა კლიენტს უნდა დაუბრუნოს ყველა ფულადი სახსრები ან სხვა ქონება, რომელიც კლიენტმა ადვოკატს გადასცა ან მიანდო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელებისას“³¹.

IV. კლიენტისათვის გამომუშავებული ჰონორარის დაბრუნების სტანდარტი შედარებით ძრილში

ამერიკის მოდალური ქცევის კოდექსის 1.16-ლი მუხლის “d” ქვეპუნქტი დეტალურად ადგენს ადვოკატის ქცევას მომსახურების შეწყვეტისას კლიენტისთვის გადასაცემი თანხის შესახებ: „მომსახურების შეწყვეტისას, ადვოკატმა გონივრულად უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესების დასაცავად, როგორცაა, კლიენტის გონივრულად ინ-

³⁰ საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ იმსჯელა ადვოკატისათვის კლიენტის მიერ გადასახდელი წარმატების ჰონორარის საკითხზე და განმარტა: „ადვოკატი, როგორც პროფესიონალი, კლიენტთან გაფორმებული იურიდიული (საადვოკატო) მომსახურების ხელშეკრულების საფუძველზე, ცხადია, კერძოსამართლებრივ ურთიერთობაში სამართლებრივად იბოჭება იმ შეთანხმებით, რომლის ძირითადი პირობების შემთავაზებელი თვითონვეა. აღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარეობს დასკვნა, რომ საადვოკატო მომსახურების ხელშეკრულების რომელიმე არსებითი პირობის დაუზუსტებლობა, ბუნდოვანება ადვოკატის სამართლებრივი რისკია“. იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 12 ოქტომბრის გადაწყვეტილება Nას-1161-1116-2016.

³¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატის 2015 წლის 28 იანვრის გადაწყვეტილება Nდს-შ/5-14 28.

ფორმირება, დროის მიცემა ახალი იურისტის დახმარებით სარგებლობისათვის, დოკუმენტაციის დაბრუნებისა და კლიენტისგან მიღებული ქონების, ასევე ავანსის სახით მიღებული გამოუმუშავებელი ჰონორარის ან გამოუყენებელი ხარჯების დასაბრუნებლად³². საადვოკატო საქმიანობაში დამკვიდრებულ პრაქტიკაა მომსახურების დაწყებამდე ავანსის მიღება.³³ ვინაიდან ჰონორარის დანიშნულებით ავანსის სახით მიღებული ფულადი სახსრები გამომუშავებულად არ მიიჩნევა, ადვოკატი თანხმდება, მომსახურების შეწყვეტისას დააბრუნოს მიღებული ავანსის გამოუმუშავებელი ნაწილი.³⁴ ჩნდება კითხვა, – თუ გამოუმუშავებელი ავანსი დაბრუნებადია და შედის კლიენტისათვის გადასაცემ თანხაში, რამდენად ვრცელდება მასზე კლიენტის ფულადი სახსრების შენახვისა და მართვის წესები. ნიუ იორკის შტატის ადვოკატთა ასოციაციის სამართლებრივი რეკომენდაციის მიხედვით, ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს კლიენტის ფულადი სახსრები და კლიენტის ქონება.³⁵ რეკომენდაციის თანახმად, კლიენტის ფულადი სახსრები ან ქონება არ მოიცავს ავანსს და მასზე არ ვრცელდება ცალკე ანგარიშზე განთავსების, კეთილსინდისიერად მართვისა და ანგარიშგების წარმოების წესები, ვინაიდან, თუ კლიენტის ფულად სახსრებად იქნებოდა მიჩნეული, მოექცეოდა კლიენტის და არა ადვოკატის ინტერესის სფეროში.³⁶ რეკომენდაციით, მომსახურების შეწყვეტისას ადვოკატს ორი ტიპის ფინანსური ხასიათის ვალდებულება უჩნდება: კლიენტის მინდობილი ქონების, ფულადი

³² The ABA Model Rules of Professional Conduct, Rule 1.16 (d).

³³ Ricci I. M., Client Trust Funds: How to Avoid Ethical Problems, Georgetown Journal of Legal Ethics, Vol. 11, No. 2, 1998, 249.

³⁴ Rogers J., A Client's Right to Refund of an Advance Payment, Journal of the Legal Profession, Vol.11, No. 2, 1986, 224.

³⁵ Professional Ethics Opinion, [New York State Bar Association Committee on Professional Ethics], N570, 7 June 1985.

³⁶ იქვე; Brickman L., The Advance Fee Payment Dilemma: Should Payments be Deposited to the Client Trust Account or to the General Office Account, Cardozo Law Review, Vol. 10, No. 4, 1989, 649.

სახსრების (ხარჯებისთვის მიღებული) კლიენტისთვის დაბრუნების და გამოუმუშავებელი ავანსის დაბრუნების ვალდებულება.³⁷ აქედან საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის არსებული ფორმულირება მოიცავს მხოლოდ პირველი ტიპის ფულადი თანხების კლიენტისათვის დაბრუნების ვალდებულებას და გადასაცემი თანხიდან შესრულებული სამუშაოსათვის მისაღები თანხის გამოქვითვაში არ შედის გამოუმუშავებელი ავანსი. ამერიკის მოდალური ქცევის კოდექსის 1.16-ლი მუხლის “d” ქვეპუნქტი სრულად ვალდებულებას ადგენს, ხოლო ქართული მონეტარობა შედგება კლიენტის ფულადი სახსრების კლიენტისათვის დაბრუნების ფარგლებში ვალდებულებისა და მეორე ნაწილში უფლებისაგან – ადვოკატმა მიიღოს კუთვნილი საზღაური.

V. ეთიკის სტანდარტის განაწმენადობის პრობლემურიობა

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიზანია, დაამკვიდროს მაღალი ეთიკური სტანდარტებით საქმიანობა.³⁸ ეთიკური პრინციპების ადრესატები არიან არა მხოლოდ ადვოკატები, ვის საქმიანობასაც ეხება უშუალოდ, არამედ პროცესის მონაწილეები და საზოგადოება, რომელთაც აქვთ უფლება ხარისხიან მართლმსაჯულებაზე, მათ შორის, მიიღონ ადვოკატთა მომსახურება ეთიკური სტანდარტების დაცვით. ასეთ პირობებში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეთიკური სტანდარტის არაორაზროვნება და განჭვრეტადობა, რაც განსახილველ შემთხვევაში პრობლემურია, რამდენადაც აპეკის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მეორე წინადადების ფორმულირება არ არის ამომწურავი, სიტყვასიტყვითი და მიზნობრივი განმარტება არ იძლევა ისე ფართო განმარტების შესაძლებლობას, როგორც პრაქტიკაში დამკვიდრდა, რაც არსებითაც ცვლის სტანდარტის ში-

³⁷ იქვე.

³⁸ საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის პრეამბულა.

ნაარსს და პრაქტიკის დეტალური შესწავლის გარეშე ადვოკატს არ აძლევს შესაძლებლობას, განსაზღვროს საკუთარი ქცევის შინაარსი მუხლის ფორმულირებით.

VI. დასკვნა

განხილული საკითხების გათვალისწინებით, შესაძლებელია ითქვას, რომ აპეკ-ის მე-8 მუხლის მე-15 ნაწილის მეორე წინადადებით დადგენილი ქცევის სტანდარტი არსებული ფორმულირებით ვერ აღწევს მიზანს – დაიცვას ადვოკატის უფლება გასამრჯელოს მიღებაზე და რეგულაცია გაავრცელოს კლიენტის სხვა ტიპის ფულად სახსრებზე. ნორმის შინაარსი არ არის აღქმადი და სიტყვასიტყვითი განმარტებით, მიღებული გასამრჯელო განიხილება, როგორც დასაბრუნებელი ფულადი თანხა, საიდანაც ადვოკატს უფლება აქვს, გამოქვეითოს მისაღები გასამრჯელო, მაშინ, როდესაც მუხლის მიზნობრივი განმარტებით, ის უნდა გავრცელდეს ჰონორარის გარდა სხვა ტიპის ფულად სახსრებზეც. სტანდარტის ფორმულირების არასრულყოფილების ფარგლებში საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიისა და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის სადისციპლინო პალატის მხრიდან არაამომწურავი განმარტებებით ვერ დგინდება სტანდარტის სრულყოფილი და განჭვრეტადი შინაარსი, რაც ადვოკატებისთვის ართულებს ეთიკურ ქცევას და ეთიკის კომისიას დისციპლინური წარმოების პროცესში აძლევს მოქმედების ფართო შესაძლებლობებს. სტანდარტის განმარტებისას ეთიკის კომისია სარგებლობს თავისუფლებით და ცვლის მის შინაარსს ისე, რომ ადვოკატის უფლებას გარდაქმნის ვალდებულებად. ადვოკატ-კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტისას ადვოკატის უფლებას კუთვნილ გასამრჯელოზე აქვს პრაქტიკული მნიშვნელობა, თუმცა პრობლემურია შესაძლებლობის გამოყენება, რაც უნდა აღმოიფხვრას სიღრმისეული კვლევითა და მუხლის ახალი ფორმულირე-

ბის ჩამოყალიბებით, რაც არსებული რედაქციის ფარგლებში – „და-
უბრუნოს ფულადი სახსრების“ ქვეშ არ მოიცავს გამოუმუშავებელი
ჰონორარის (ავანსის) დაბრუნების ვალდებულებასაც.

გამოყენებული სამეცნიერო ლიტერატურა

- სუბულური თ., საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიის ერთგვაროვანი პრაქტიკა 2018-2020 წ, თბილისი, 2020
- Brickman L., The Advance Fee Payment Dilemma: Should Payments be Deposited to the Client Trust Account or to the General Office Account, *Cardozo Law Review*, Vol. 10, No. 4, 1989
- Cameron D. C., Attorney Fees Five Keys to Ethical Compliance, *GPSolo*, Vol. 27, No. 7, 2010
- DiPippa J. M. A., Lawyers, Clients, and Money, *University of Arkansas at Little Rock Law Journal*, Vol. 18, No. 1, 1995
- Lester B., Cunningham L. A., Nonrefundable Retainers: Impermissible under Fiduciary, Statutory and Contract Law, *Fordham Law Review*, Vol. 57, No. 2, 1988
- Long A. B., Attorney-Client Fee Agreements That Offend Public Policy, *South Carolina Law Review*, Vol. 61, No. 2, 2009
- Ricci I. M., Client Trust Funds: How to Avoid Ethical Problems, *Georgetown Journal of Legal Ethics*, Vol. 11, No. 2, 1998
- Rogers J., A Client's Right to Refund of an Advance Payment, *Journal of the Legal Profession*, Vol.11, No. 2, 1986
- Soule G. D., Attorney Misappropriation of Clients' Funds: A Study in Professional Responsibility, *University of Michigan Journal of Law Reform*, Vol. 10, No. 3, 1978

FOR THE HERMENEUTICS OF ARTICLE 8, PART 15, SENTENCE 2 OF THE CODE OF PROFESSIONAL ETHICS OF LAWYERS

TAMAR KHUBULURI

Ph.D. Candidate, Assistant at Sul Khan-Saba Orbeliani University

<https://orcid.org/0009-0009-8255-7454>

Abstract

The paper focuses on the lawyer's right protected by the Code of Professional Ethics for Lawyers of Georgia (second sentence of Section 15 of Article 8) – upon termination of defending the client's interests, out of the funds to be returned to the client, to deduct the fee for services rendered and expenses incurred before terminating the client-lawyer relationship, as well as on the content and scope of this right, the opinions expressed by the Ethics Commission, the practice of the Disciplinary Chamber of the Supreme Court of Georgia and the foreseeability of the norm are discussed.

In interpreting the standard, the Ethics Commission takes liberties and changes its content in such a way that it transforms the lawyer's right into an obligation. The wording of the second sentence of Section 15 of Article 8 of the Professional Ethics Code of Lawyers is not exhaustive, the literal and objective definition does not allow for such a broad interpretation that the obligation to return the funds should be extended to the lawyer's unearned fee and advance fee. As a result of a comparative study, it can be said that within the framework of the cur-

rent edition – under “to return funds” it does not include the obligation to return the lawyer’s unearned fee and advance fee and it is necessary to formulate the article with a new wording.

Keywords: Lawyer’s Fees, Client Funds, Admissible Remuneration, Reimbursement of Incurred Expenses, Entrusted Property.